

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Petrem Poláchem ve věci

žalobců: 1. M. H.,
bytem X
2. T. H.,
bytem X
3. Ž. H.,
bytem X
všichni zastoupeni Mgr. Zuzanou Candigliotou,
advokátkou se sídlem Burešova 615/6, 602 00 Brno

proti
žalovanému: Ministerstvo zdravotnictví,
se sídlem Palackého nám. 375 4, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí ze dne 4. 1. 2019, č. j. 53144/2018-NH-30.1-12.12.18,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva zdravotnictví ze dne 4. 1. 2019, č. j. 53144/2018-NH-30.1-12.12.18, **se ruší** a věc se **vrací žalovanému** k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni ad 1 náhradu nákladů řízení ve výši 11 340,- Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně ad 1, Mgr. Zuzany Candiglioty, advokátky se sídlem Burešova 615/6, 602 00 Brno.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci ad 2 náhradu nákladů řízení ve výši 11 340,- Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce ad 2, Mgr. Zuzany Candiglioty, advokátky se sídlem Burešova 615/6, 602 00 Brno.

- IV. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni ad 3 náhradu nákladů řízení ve výši 8 340,- Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně ad 3, Mgr. Zuzany Candiglioty, advokátky se sídlem Burešova 615/6, 602 00 Brno.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobou brojili žalobci 1, 2 a 3 proti rozhodnutím žalované ze dne 4. 1. 2019, č. j. 53144/2018-NH-30.1-12.12.18 (dále jen „napadená rozhodnutí“), jímž bylo podle ustanovení § 90 odst. 5 věty první zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též „správní řád“), odvolání žalobců 1 a 2 zamítnuto a rozhodnutí Krajského hygienického stanice Jihomoravského kraje se sídlem v Brně (dále též „správní orgán I. stupně“) ze dne 19. 10. 2018, č. j. KHSJM 56888/2018/BM/PRAV, sp. zn. S-KHSJM 25788/2018, bylo potvrzeno.
2. Prvostupňovým rozhodnutím byli žalobci 1 a 2 (každý z nich jednotlivě) uznáni vinnými ze spáchání přestupku podle ustanovení § 92k odst. 6 písm. b) zákona č. 58/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále též „ZOVZ“), kterého se žalobci 1 a 2 dopustili tím, že nesplnili povinnost stanovenou v ustanovení § 46 odst. 1 a 4 ZOVZ ve spojení s ustanovením § 4 odst. 1 vyhlášky č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, ve znění pozdějších předpisů (dále též „Vyhláška“), když jako zákonní zástupci (matka a otec) nezletilé žalobkyně 3 nezajistili, aby se tato nezletilá fyzická osoba podrobila stanovenému pravidelnému očkování proti záškrtu, tetanu, dávivému kašli, invazivnímu onemocnění vyvolanému původcem *Haemophilus influenzae b*, přenosné dětské obrně a virové hepatitidě B, a to v termínech stanovených Vyhláškou. Očkování nezletilé žalobkyně 3 pak mělo být provedeno v době od započatého devátého týdne po jejím narození a ukončeno nejpozději před dovršením osmnáctého měsíce věku žalobkyně 3, tj. v době od 21. 9. 2016 do 25. 1. 2018 včetně, přičemž nejde o fyzickou osobu, u níž byla zjištěna imunita vůči infekci nebo zdravotní stav, který brání podání očkovací látky (trvalá kontraindikace). Žalobcům 1 a 2 byla za spáchaný přestupek v souladu s ustanovením § 92k odst. 7 písm. d) ZOVZ na základě ustanovení § 35 písm. b) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o odpovědnosti za přestupky“), uložena (každému z nich jednotlivě) pokuta ve výši 5 000,- Kč a podle ustanovení § 95 odst. 1 zákona o odpovědnosti za přestupky ve spojení s ustanovením § 6 odst. 1 vyhlášky č. 520/2005 Sb. rovněž povinnost nahradit náklady řízení paušální částkou ve výši 1 000,- Kč.

II. Napadené rozhodnutí

3. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaný předně shrnul, že dne 26. 6. 2018 vykonal správní orgán I. stupně u praktické lékařky pro děti a dorost, MUDr. H., státní zdravotní dozor. Dle kontrolního zjištění se nezletilá žalobkyně 3 se

v rozporu s ustanovením § 46 odst. 1 ZOVZ nepodrobila výše označenému pravidelnému očkování, jakož i pravidelnému očkování proti spalničkám, zarděnkám a příušnicím podle ustanovení § 5 odst. 1 Vyhlášky, tj. základnímu očkování. Podle zápisu ve zdravotnické dokumentaci praktické lékařky žalobci 1 a 2 nesouhlasili se žádným z uvedených pravidelných očkování. Praktické lékařce nezletilé však nebyly známy žádné zdravotní obtíže, které by bránily provedení pravidelného očkování u žalobkyně 3. K protokolu o kontrole byla připojena kopie záznamu o zdraví a nemocech žalobkyně 3 a nesouhlasu žalobců 1 a 2 s poskytnutím zdravotní služby, povinného očkování INFANRIX HEXA a PRIORIX ze dne 30. 11. 2016. Jako součást nesouhlasu žalobci 1 a 2 potvrdili, že jim byly předány informace o důvodu, účelu, povaze a předpokládanému přínosu této zdravotní služby, včetně informace o možných důsledcích, rizicích a alternativách a byla jim dána možnost klást praktické lékařce doplňující otázky.

4. Následně správní orgán I. stupně zahájil ve věci společné řízení se žalobci 1 a 2. Dne 17. 8. 2018 obdržel správní orgán I. stupně vyjádření žalobců 1 a 2, ve kterém uvedli,
že vzhledem k výskytu nežádoucích účinků v jejich okolí se začali o problematiku očkování blíže zajímat, procházeli statistiky a příbalové letáky a rozhodli se žalobkyni 3 neočkovat, jelikož převažují stinné stránky nad pozitivními. Navíc má žalobkyně 3 citlivou pokožku, od narození trpí nejrůznějšími kopřivkami, vyrážkami a ekzémy, což žalobci 1 a 2 považovali za kontraindikaci, přičemž s diagnostikovaným atopickým ekzémem se potýkají v malé míře dodnes. K vyjádření přiložili fotografie z období, kdy mělo být očkování provedeno. Záznamy o ekzému jsou i ve zdravotním průkazu žalobkyně 3, přičemž ekzém se projevoval zejména v obličeji a rukách, nyní se projevuje v mnohem větší míře na rukách a nohách, na obličeji pouze zřídka. Změnu názoru žalobci 1 a 2 nevyloučili, momentálně však podle jejich nejlepšího vědomí a svědomí dceru očkovat nehodlají.
5. V průběhu ústního jednání dne 24. 9. 2018 žalobci 1 a 2 uvedli, že jejich dcera měla po narození potíže s příjmem potravy, následně jí byl diagnostikován atopický ekzém. Toto onemocnění není sledováno kožním lékařem, protože odmítají léčbu kortikoidy a preferují přírodní léky. Chtějí zachovat imunitu dcery. Nepříznivých zdravotních následků neočkování si byli vědomi, ale mysleli si, že očkování by mělo zdravotní následky mnohem horší. Žalobce 2 trpí atopickým ekzémem, ale není doloženo, že by to bylo následkem očkování. Žalobci 1 a 2 se odvolávali na své přesvědčení a nejlepší svědomí. O očkování uvažovali v případě, že bude na trh uvedena jiná bezpečnější vakcína. Byli seznámeni s problematikou očkování a důvody očkování dětí v nejnižším věku proti nákazám, které se v tomto věku vyskytují a mohou být pro děti nakažlivé.
6. Následně bylo vydáno prvostupňové rozhodnutí, proti kterému podali žalobci 1 a 2 odvolání. V něm mj. sdělili, že jejich dcera trpěla od narození vyrážkami, kopřivkami a ekzémy, po narození měla krátkou podjazykovou uzdičku. Domnívali se, že rodinná anamnéza, podání antibiotik u porodu, umytí dcery po porodu i stres způsobený nedostatkem mléka způsobily jejich dceři výsev ekzému, který se zhoršuje při jakémkoli dalším oslabení. Žalobce 2 od dětství trpí atopickým ekzémem a po opakovaném podávání kortikoidů se mu rozjelo astma, které se

zlepšuje při vyhýbání se zbytečným farmakům a chemii. Proto se rozhodli léčit ekzém dcery čistě přírodní cestou. Žalobci 1 a 2 se zajímají o alternativní celostní medicínu, věří, že život na vesnici, zdravá strava z jejich permakulturní zahrady bez zbytečných chemických příměsí, med od jejich včel a téměř kompletně netoxická domácnost spolu s pohybem venku a minimem stresujících faktorů a léčiv pomohou dceři k získání přirozené imunity. O očkování si zjišťovali odborné informace, ptali se v okolí, četli příběhy dětí. Jsou popsány desítky případů, kdy se dětem po očkování rozjel atopický ekzém. Žalobci 1 a 2 dále citovali ze zpravodaje SÚKL „Nežádoucí účinky léčiv“. Měli za to, že imunitní systém dcery je oslaben a ekzém považovali za kontraindikaci přesto, že to tak konvenční alopatická medicína nevnímá. Byli názoru, že jednájí v nejlepším zájmu dítěte, tudíž jejich jednání není protiprávní. Jejich dcera nikoho neohrožuje tím, že není očkovaná. Důvody, pro které nesouhlasili s očkováním, vyplývaly ze statistik a informací výrobců vakcín a jsou v souladu s odbornými názory českých i evropských kapacit. Žalobci 1 a 2 se odvolávali na nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1253/14, kde byla poprvé vymezena tzv. světská výhrada svědomí.

7. Žalovaný v napadeném rozhodnutí mj. dovodil, že správní orgán I. stupně uvedl hodnocení hledisek podle předmětného nálezu Ústavního soudu. Dále k uváděnému diagnostikovanému atopickému ekzému nezletilé na základě zdravotnické dokumentace konstatoval, že v ní není uvedena diagnóza atopická dermatitida, naopak se v ní uvádí, že dne 31. 1. 2018 praktický lékař zjistil, že nezletilá je zdravá a kůže je t. č. čistá. Praktická lékařka neshledala imunitu k nákaze, ani trvalou kontraindikaci k očkování. Žalobci pomíjejí závažná onemocnění, kterým svým přístupem nezletilou vystavují, a to nadto za stávajícího vzrůstu osob, které ze stejných nebo podobných důvodů odmítají povinné očkování, čímž narůstá nebezpečí pro společnost. Závěry rodičů nezletilé tak zasahují do jejího práva na ochranu zdraví. Nezletilá nemá po dobu nedodržení schématu očkování ochranu proti uvedeným infekčním onemocněním a proti život ohrožujícímu onemocnění tetanem, což je nejdůležitější problém související s odmítáním pravidelného očkování a nedodržením termínů jeho provedení. Při provedení očkování mimo stanovený interval může mít vakcína více nežádoucích účinků. Očkovací kalendář vzniká na základě doporučení zdravotnických institucí a expertních komisí, kteří mají kvalifikaci k posouzení studií vakcín, jejich bezpečnosti, účinnosti a potřebnosti pro určitou část populace. Následně se žalovaný obsáhle věnoval vyvracením názorů žalobců 1 a 2 na léčbu tetanu. Žalovaný se neztotožnil se závěry, že nezletilá nikoho neohrožuje svou neočkovaností, neboť nelze předpokládat, že prožije život v izolaci od kolektivu dětí. Rozvedl dále argumentaci stran námitek souvislosti očkování a atopického ekzému, SPC hexavakcíny, virové hepatitidy. K námitce individuální škodlivosti očkování žalovaný uvedl, že závažnost nákaz, kterým je nezletilá díky přístupu rodičů vystavena bez možné ochrany, vysoce převyšuje možnost výskytu nežádoucích účinků v podobě dočasného zhoršení ekzému, přičemž se následně věnoval jednotlivým onemocněním, vůči nimž je očkování zavedeno, jejich závažností a opodstatněností očkování proti nim. To, že žalobci učiní vše pro to, aby se nezletilá vyhnula rizikovému prostředí, je v praxi nereálné. Dále dovodil, že všechny relevantní české odborné společnosti se staví ve prospěch zachování

stávající úpravy očkování a očkovací kalendář vychází z doporučení WHO. Ústavnost povinného pravidelného očkování posoudil Ústavní soud a nezpochybnil po rozsáhlé diskuzi ani Parlament ČR při schvalování novely ZOVZ v roce 2015. Žalovaný se tak ztotožnil s postupem správního orgánu I. stupně.

III. Žaloba

8. Žalobci nejprve v žalobě obecně uvedli, že jsou přesvědčení, že prvostupňové i napadené rozhodnutí porušují jejich ústavně zaručené právo na péči o dítě v souladu se svým svědomím a ochranou zdraví dítěte dle čl. 32 odst. 4, čl. 15 odst. 1 a čl. 31 LZPS, jakož i právo nezletilé na rodičovskou péči v souladu se svědomím rodičů a ochranou zdraví nezletilé dle čl. 31 odst. 4, čl. 15 odst. 1 a čl. 31 LZPS, a i právo nezletilé na to, aby její zájem byl předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány, a to ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.
9. V prvním žalobním bodě se žalobci zaměřili na nejlepší zájem nezletilé, kterého se týkalo správní řízení, a který má být předním hlediskem rozhodování, což Ústavní soud ve své judikatuře dlouhodobě zdůrazňuje. Podle autoritativního výkladu Výboru pro práva dítěte vždy, když je činěno rozhodnutí s dopadem na konkrétní dítě, musí rozhodovací proces zahrnovat posouzení možného dopadu (negativního nebo pozitivního) rozhodnutí na dotčené dítě. Z odůvodnění rozhodnutí má být patrné, že byl nejlepší zájem dítěte vzat v potaz. Správní orgány se však nejlepším zájmem nezletilé vůbec nezabývaly a nevypořádaly se s ním. V rámci posouzení nejlepšího zájmu nezletilé by s ohledem na její individuální zdravotní stav měly být vyhodnoceny zejména otázky, jaká rizika vyplývají z očkování, které měla nezletilá podstoupit, a jaká je jejich pravděpodobnost, jaké je riziko a pravděpodobnost, že nezletilá onemocní každou z očkováních nemocí, a jaké jsou rizikové faktory, které by mohly zvýšit pravděpodobnost onemocnění, jaké je riziko trvalých následků prodělání každé z těchto nemocí, jaká je účinnost vakcín a jaké jsou naopak výhody u prodělání nemoci. Tím, že se správní orgány ve svých rozhodnutích nejlepším zájmem nezletilé nezabývaly a spokojily se s povrchním tvrzením ošetřující lékařky, že u nezletilé nebyly zjištěny žádné zdravotní potíže, které by bránily očkování, nebyl identifikován a vyhodnocen nejlepší zájem nezletilé a řízení tak trpí vadou.
10. Správní orgány rovněž dle žalobců nesprávně vyhodnotily výhradu svědomí žalobců, a to např. co se týká jednoho z kritérií testu oprávněnosti sekulární výhrady svědomí dle judikatury Ústavního soudu – naléhavosti uváděných důvodů žalobců. Žalobci uvedli a doložili nikoliv bezvýznamné zdravotní potíže nezletilé, na které může mít očkování

a v mnoha případech má negativní vliv, což doložili. Nejedná se o zdravé dítě a bezdůvodné odmítání očkování zdravého dítěte, neboť rozhodnutí žalobců 1 a 2 bylo vedeno reálnými obavami o zdraví nezletilé a obavami ze zhoršení zdravotního stavu, které by vážně postihlo kvalitu jejího života. V případě uznané světské výhrady svědomí, který projednával Ústavní soud pod sp. zn. I. ÚS 1253/14, šlo o obavy rodičů z poškození zdraví dítěte očkováním, ale aniž by dítě mělo specifické problémy, které by riziko zvyšovaly jako v případě žalobců. Žalobci proto byli přesvědčeni, že naplnili všechna kritéria výhrady svědomí, které dovodil Ústavní soud, proto se v jejich případě nejednalo o čin společensky škodlivý a nebyla ani naplněna materiální stránka přestupku.

11. Závěrem proto navrhli, aby krajský soud napadené, jakož i prvostupňové, rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

IV. Vyjádření žalovaného

12. Žalobci ve své žalobní námitce, že správní orgány porušují ústavně zaručené právo na péči o dítě v souladu se svědomím žalobců a v souladu s ochranou zdraví dítěte, uvedli pouze jednotlivé články LZPS, aniž by konkretizovali, jakým jednáním správní orgány byla tato jejich ústavně zaručená práva žalobců porušena. Pokud jde o právní úpravu aplikovanou ve věci, dospěl Ústavní soud k závěru, že povinné očkování je v povinné rovině plně ospravedlnitelné ve vztahu základním právům podle LZPS.
13. Správní orgán I. stupně uplatněnou námitku světské výhrady svědomí hodnotil podle kritérií uvedených v nálezů Ústavního soudu a žalovaný toto jeho hodnocení dále doplnil. Žalobci neuvedli skutečnosti, které by svědčily o takovém mimořádném případě.
14. Ve věci nelze hovořit o tom, že by základní práva žalobců jako rodičů byla omezena způsobem v LZPS uvedeným a žalobci nic takového nedokládali. K čl. 31 LZPS žalovaný uvedl, že ve věci jde o zdraví nezletilé, které je podle názoru žalovaného naopak neprovedením pravidelného očkování významně ohroženo.
15. K argumentaci žalobců nálezy Ústavního soudu žalovaný konstatoval, že uvedená judikatura není ve věci relevantní, když v oblasti pravidelného očkování vznikla rozsáhlá specifická judikatura, kterou žalovaný obsáhle vyložil, a ze které vyplývá, že námitky žalobců o neústavnosti právní úpravy pravidelného očkování proti infekčním nemocem i porušení čl. 26 Úmluvy o biomedicíně byly Ústavním soudem i Nejvyšším správním soudem odmítnuty jako nedůvodné. Zákonná úprava obsažená v ZOVZ i Vyhlášce a její aplikace pro vymáhání plnění očkovací povinnosti nebyla soudy zpochybněna. Žalobci ve věci uplatnili světskou výhradu svědomí. K opačně působícímu veřejnému zájmu žalovaný uvedl, že se epidemiologická situace v ČR od ledna 2019 postupně zhoršuje. O tom, kam vede porušování očkovací povinností, svědčí šíření závažných infekcí, proti nimž je očkování povinné. Žalovaný již v napadeném rozhodnutí uvedl, jak závažným a s výraznou neporovnatelným následkům žalobci nezletilou vystavují, když odmítají pravidelné očkování proti život a zdraví ohrožujícím infekcím.

Žalovaný tak neměl za to, že v řízení správní orgány jednaly v rozporu s nejlepším zájmem nezletilé.

16. Ze zákona i judikatury v oblasti pravidelného očkování plyne, že individuálním zdravotním stavem nezletilé se správní orgány mohly zabývat pouze v kontextu žalobci uplatněné světské výhrady svědomí. ZOVZ ani související judikatura však neumožňují, aby správní orgány na základě žalobci zaslaných fotek a jejich popisu zdravotního stavu nezletilé rozhodly podle kritérií uvedených žalobci, že očkovací povinnost pro nezletilou neplatí. Posouzení zdravotního stavu nezletilé je vyhrazeno poskytovateli zdravotních služeb, ošetřující lékařce, která uvedla, že zdravotní stav nezletilé pravidelnému očkování nebrání.
17. Ve věci tak šlo o společensky škodlivé jednání žalobců, kteří porušili zákonnou povinnost, a to přesto, že zdravotní stav nezletilé podle posouzení její ošetřující lékařky nebrání provedení pravidelného očkování a žalobci byli ošetřující lékařkou informováni o důvodu, účelu, povaze a přínosu pravidelného očkování včetně informace o možných důsledcích, rizicích a alternativách.
18. Žalovaný proto navrhl, aby krajský soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

V. Replika žalobců

19. Žalobci důrazně rozporovali tvrzení žalovaného, že jimi uváděná judikatura není ve věci relevantní. Postoj žalovaného k této věci pouze dokládá, že při vydání napadeného rozhodnutí nepostupoval v souladu s konzistentní judikaturou Ústavního soudu a nejlepší zájem dítěte jako přední hledisko při rozhodování nezohlednil. Nejlepší zájem dítěte se přitom netýká pouze problematiky povinného očkování, protože byl právě společným jmenovatelem všech žalobci citovaných nálezů Ústavního soudu. Ani judikatura Ústavního soudu není a nemůže být bezbřehá a všeobsahující, neboť není v jeho pravomoci vyslovit, které konkrétní infekční nemoci vyžadují povinné očkování. Tuto problematiku je navíc vždy nutno posuzovat případ od případu. Je tedy třeba, aby správní orgány při svém rozhodování braly v úvahu relevantní okolnosti případu, a to zejména naléhavost danou osobou tvrzených důvodů, jejich ústavní relevanci, jakož i nebezpečí pro společnost, které může jednání vyvolat. Významným aspektem bude také konzistentnost a přesvědčivost tvrzení dané osoby, která je v projednávaném případě naplněna beze zbytku.
20. Žalobci dále konstatovali, že jedno nenačkované dítě nemůže ohrozit veřejné zdraví chráněné ústavním pořádkem, navíc když by se jednalo o legitimní výjimku z očkovací povinnosti. Posouzení toho, co je v dané věci nejlepším zájmem konkrétního dítěte, je primárně věcí jeho rodičů a nikoliv státu či pediatra, kteří jim nemohou diktovat, co je pro jejich dítě nejlepší. Fotografie přitom mohou posloužit jako podpůrný důkaz pro podpoření naléhavosti důvodů, na základě kterých uplatnili výhradu svědomí a že tak činili právě v nejlepším zájmu nezletilé. I když dle posouzení zdravotního stavu nezletilé, které provedla její ošetřující lékařka, jí v pravidelném očkování nic nebrání a atopický ekzém není považován za oficiální zdravotnický uznanou trvalou kontraindikaci, jedná se o zásadní negativní změnu zdravotního stavu dítěte proti

běžnému stavu, který rodiče významně vnímají a na základě kterého jsou svým svědomím vedeni k takovému jednání, které je dle jejich přesvědčení v nejlepším zájmu jejich dítěte. Žalovaný navíc u žalobkyně 3 vůbec nezohlednil možnost výskytu alespoň dočasné kontraindikace, která brání v očkování pouze po dobu, po kterou není odstraněna nebo stabilizována zdravotní překážka očkování. Ostatně i příbalový leták jedné z vakcín říká, že v případě, kdy dítě trpí onemocněním, které oslabuje imunitní systém, se doporučuje očkování odložit do vyléčení takové nemoci, v případě nezletilé tedy atopického ekzému ve vážnějším stádiu. Z toho, že dle posouzení ošetřující lékařky u nezletilé není dána trvalá kontraindikace k provedení povinného očkování, nelze vyvozovat, že by rodiče stále nemohli uplatnit sekulární výhradu svědomí z důvodu odůvodněné obavy o zdravotní stav svého dítěte a jednání v jeho nejlepším zájmu. Uznání trvalé kontraindikace a uznání výhrady svědomí jsou dva zcela na sobě nezávislé instituty.

21. K žalobnímu bodu týkajícímu se světské výhrady svědomí žalobce rozvedli, že dle jejich názoru naplnili kritéria testu oprávněnosti sekulární výhrady svědomí dle názoru Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1253/14. Pokud se týká ústavní relevance tvrzení obsažených ve výhradě svědomí, je ve světle judikatury Ústavního soudu týkající se problematiky povinného očkování tato podmínka v řešené věci naplněna. Mezi dostatečně naléhavé důvody, jež k podpoře své výhrady nositel základní svobody uvádí, patří dle Ústavního soudu rovněž přesvědčení, že může dojít k nevratnému poškození zdraví nezletilého, což dopadá i na případ žalobců. Žalobci si rovněž stojí za svým názorem ohledně povinného očkování nezletilé již od počátku, své svědomí projevují jednoznačně a velmi srozumitelně. Jejich tvrzení ohledně odmítnutí povinného očkování a důvodu pro to jsou tak konzistentní a přesvědčivá. Stran společenských dopadů, jež může v konkrétním případě akcentovaná sekulární výhrada svědomí mít, žalobci uvedli, že dle odborníků z oboru zdravotnictví i Ústavního soudu je dostatečným stupněm minimálně 90 % proočkovanost, přičemž s ohledem na vysokou míru proočkovanosti populace nemůže výjimečné nevynucení očkování s ohledem na mimořádná specifika případu ohrozit ústavně chráněné zájmy na ochraně veřejného zdraví. Test sekulární výhrady svědomí lze tedy dle žalobců uzavřít s tím, že žalobci beze zbytku naplnili kritéria stanovená Ústavním soudem pro uplatnění světské výhrady svědomí, v jejich případě se tak jedná o výhradu legitimní a nelze trvat na povinném očkování nezletilé a ani očkovací povinnost vůči ní sankcionovat, případně jinak vynucovat. Na základě naplnění všech kritérií tak jednání žalobců nelze považovat za společensky škodlivé a není možné, aby byla naplněna materiální stránka vytýkaného přestupku.

VI. Posouzení věci krajským soudem

22. Žaloba byla podána v zákonné dvouměsíční lhůtě (§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního – dále jen s.ř.s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s.ř.s.) a jde o žalobu přípustnou (zejména § 65, § 68 a § 70 s.ř.s.).
23. Napadené rozhodnutí žalovaného krajský soud přezkoumal v řízení podle části třetí, hlavy II, dílu 1, § 65 a následujících s.ř.s. v mezích uplatněných žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s.ř.s.), ověřil přitom, zda rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by

- musel přihlédnout z úřední povinnosti, a vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době vydání rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s.ř.s.).
24. Krajský soud v Brně dospěl k závěru, že žaloba je důvodná. Soud při svém rozhodování vyšel z následujících skutečností, úvah a závěrů.
25. Zdejší soud předně poznamenává, že je mu známo nedávné rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. 4. 2021 ve věci Vavříčka a ostatní proti České republice (stížnost 47621/13, 3867/14, 73094/14, 19306/15, 19298/15 a 43883/15), kdy byla předmětem případu otázka, zda Česká republika v nastavení své očkovací politiky, včetně uvalovaných sankcí, překročila svůj prostor pro uvážení. Soud rozhodl, že Česká republika se pohybovala v rámci prostoru pro uvážení a zásah do soukromého života stěžovatelů lze považovat za nezbytný v demokratické společnosti. Evropský soud pro lidská práva tedy došel k závěru, že volba českého zákonodárce zavést politiku povinného očkování je podložena relevantními a dostatečnými důvody, kdy se tento závěr vztahuje i na následky odmítnutí povinného očkování. Mj. však z hlediska přiměřenosti opatření na obecné úrovni shledal, že očkování není v České republice povinné bez výjimky, neboť děti, které mají trvalé kontraindikace, očkovány být nemusí, stejně jako mohou rodiče uplatnit výhradu svědomí, jak shledal Ústavní soud.
26. Krajský soud tedy považoval za potřebné se nejprve zabývat komplexně otázkou správnosti provedení testu aplikovatelnosti sekulární výhrady svědomí v nyní posuzovaném případě, neboť z podané žaloby mj. vyplývá, že žalobci nesouhlasili právě se způsobem a závěry aplikace tohoto testu správními orgány.
27. Zdejší soud má za to, že žalovaný (resp. správní orgán I. stupně) neprovedl v napadeném rozhodnutí tento test správně a v souladu se závěry vyplývajícími z nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1253/14, které jsou dle čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky závazné jak pro správní soudy, tak i pro správní orgány, tj. žalovaného a správní orgán I. stupně. Ústavní soud v tomto nálezu uvedl, že z „(...) posouzení problematiky v ústavněprávní rovině (b. 28) vyplývají následující postuláty na oprávněnost světské výhrady svědomí, jež musí být naplněny kumulativně. Jsou jimi (1) ústavní relevance tvrzení obsažených ve výhradě svědomí, (2) naléhavost důvodů, jež k podpoře své výhrady nositel základní svobody uvádí, (3) konzistentnost a přesvědčivost tvrzení dané osoby a (4) společenské dopady, jež může v konkrétním případě akceptovaná sekulární výhrada svědomí mít“ (srov. bod 42 citovaného nálezu).
28. Pokud se týká naplnění prvního kritéria, tj. ústavní relevance tvrzení obsažených ve výhradě svědomí, shledal Ústavní soud v bodě 44 citovaného nálezu následující: „Ústavní relevance tvrzení, která jsou obsahem světské výhrady svědomí projevené vůči povinnému očkování, je v posuzované věci naplněna již samotnou kolizí ochrany veřejného zdraví a zdraví osoby, v jejíž prospěch je výhrada svědomí uplatněna (srov. čl. 31 Listiny). Pominout nelze ani tvrzení rodičů o zásahu do jejich práva na rodičovskou péči, garantovaného v čl. 32 odst. 4 Listiny, byť omezení zákonem. Imanentním aspektem případu zůstává čl. 15 odst. 1 o svobodě svědomí, resp. přesvědčení nositelů základního práva. Opomenout nelze rovněž často opakovaný argument o očkování jako

zásahu do tělesné integrity ve smyslu čl. 7 odst. 1 Listiny, i když je zde ve hře nejen nedotknutelnost osoby, ale i (či snad ještě více) aspekt vpravené vakcíny s dlouhodobými účinky do těla s dopadem na zdraví osoby ve smyslu čl. 31 Listiny. Ve všech případech se navíc jedná o základní práva způsobilá ke vzájemnému poměřování (optimalizaci).“ Z uvedeného je tedy patrné, že tato podmínka je v řešené věci nepochybně naplněna.

29. Krajský soud dále zjistil rovněž naléhavost důvodů, jež k podpoře své výhrady žalobci 1 a 2 uvedli. Pokyn Ústavního soudu v bodě 43 citovaného nálezu totiž stran tohoto kritéria uváděl, že „*„varietu obsahů námitky je zde nesnadno vymezit; nepochybně mezi ně potenciálně patří i přesvědčení, že může dojít k nevratnému poškození zdraví osoby blízké. Jedná-li se o nezletilého reprezentovaného zákonným zástupcem, musí být zohledněny konkrétní aspekty jeho zájmu na neprovedení vakcinace.“* Žalobci 1 a 2 přitom na podporu své výhrady upozorňovali na svou obavu, že v důsledku aplikace očkovací látky jejich nezletilé dceři může dojít ke zhoršení zdravotního stavu a imunity dcery žalobců, neboť nezletilá trpí atopickým ekzémem, k němuž má předpoklady i na základě rodinné anamnézy, neboť nemocí trpí rovněž žalobce 2. Zdejší soud si je vědom, že naléhavost důvodů se nachází čistě v subjektivní rovině, nicméně má za to, že žalobci 1 a 2 dostatečně identifikovali rizika, kterých si po případné aplikaci očkovací látky jejich dceři obávají, přičemž je lze označit za důvody, jež brání bezvýjimečnému podrobení se příkazu zákona. Právě v tomto kritériu se poté dle názoru soudu zrcadlí žalobci tolik zmiňované zohlednění nejlepšího zájmu dítěte, ke kterému by měly správní orgány mj. na základě sdělení důvodů ze strany zákonných zástupců dítěte týkajících se jejich výhrady k povinnému očkování a s přihlédnutím k individuálnímu případu a veškerým známým okolnostem přihlížet a zvažovat jej. Vždy je totiž nutné zjistit, co je v nejlepším zájmu konkrétního dítěte, které je předmětem posouzení, nikoliv dětí obecně, neboť ke každému dítěti nelze přistupovat shodně. To se však v nyní posuzovaném případě nestalo.
30. K třetí podmínce pro respektování světské výhrady svědomí, tj. konzistentnosti a přesvědčivosti tvrzení žalobců 1 a 2, je třeba poukázat na to, že se žalobci dle svých tvrzení, která nelze považovat za nedůvěryhodná, dlouhodobě zajímají o problematiku možných negativních následků povinného očkování dětí. Žalobci především zmiňovali, že si zjišťovali jak odborné informace, tak se ptali v okolí na reakce a postoje, četli si příběhy dětí, jejichž rodiče psali o nežádoucích účincích očkování, a to mj. na stránkách www.rozaliao.cz a www.nasledkyockovani.cz, ze kterých se dozvěděli o desítkách případů, kdy se dětem po očkování rozjel atopický ekzém. V této souvislosti žalobci rovněž odkazovali na zpravodaj SÚKL o nežádoucích účincích vakcín za roky 2015, 2016 a 2017, příbalový leták vakcíny Hexacima i odbornou publikaci V. Krekulová, L. Řehák: Virové hepatitidy, Triton, 2002. Žalobci si tedy byli vědomi závažnosti zdravotního postižení, které podle jejich přesvědčení může být způsobeno očkováním malých dětí

předmětnou vakcínou. Žalobci 1 a 2 rovněž uvedli, že jsou si vědomi nepříznivých zdravotních následků svého rozhodnutí, ale měli za to, že očkování by mělo zdravotní následky mnohem horší. Podle žalobců trpí jejich dcera atopickým ekzémem, proto ji nelze považovat za zcela zdravou a riziko případných zdravotních komplikací v souvislosti s očkováním je proto vyšší než u zcela zdravých dětí. Tato tvrzení žalobců lze nepochybně označit za konzistentní a přesvědčivá vzhledem k tomu, že byla náležitým způsobem předeštěna již v řízení před správními orgány. Krajský soud tím však nenaznačuje, že by jakkoliv posuzoval pravdivost těchto informací, resp. reálnou odůvodněnost obav žalobců o zdraví dcery. Žalobci na svých argumentech konzistentně setrvávají po celou dobu správního řízení, jakož i v podané žalobě a replice k vyjádření žalovaného. Žalovaný přitom neuvedl žádné skutečnosti či argumenty, na základě kterých by vyvracel okolnost, že žalobci 1 a 2 mají skutečné a niterné obavy o poškození zdraví jejich dcery v důsledku očkování. Za vyvrácení obav žalobců přitom nelze považovat názor správních orgánů, že tyto obavy nemají racionální základ či jsou neopodstatněné, a to byť na základě relevantních dat. Ústavní ochrany totiž může požívat (při splnění Ústavním soudem stanovených podmínek) i taková světská výhrada svědomí, která nemá oporu v aktuálně panujícím stavu vědeckého poznání, které se v čase stále vyvíjí. Nelze ani shledat, že by tvrzení žalobců postrádala hodnotový náboj nebo že by příkře protiřečila společenskému prostředí. Soudu je totiž známo, že o důvodnosti zákonného požadavku na povinné očkování dětí a o možných zdravotních rizicích s tím spojených neustále probíhá legitimní veřejná debata, jejíž součástí jsou jak odborníci v oboru, tak rovněž laická veřejnost. V nyní posuzovaném případě tedy krajský soud nemá pochyb o naplnění podmínky konzistentnosti a přesvědčivosti tvrzení žalobců, když byl naplněn požadavek Ústavního soudu v bodě 46 jeho opakovaně citovaného nálezu, podle nějž: *„přesvědčivost a konzistentnost tvrzení podporujících výhradu sekulárního svědomí je zapotřebí posuzovat ad personam a nelze je podrobit postulátu objektivní pravdivosti; obsah těchto tvrzení nesmí postrádat hodnotový náboj a příkře protiřečit společenskému prostředí, obstat však musí především před jejich nositelem a jeho nejbližšími. Ústavní soud již dříve (b. 28) požadoval, aby autor výhrady komunikoval s příslušným orgánem veřejné moci, tj. aby neospravedlňoval své přesvědčení teprve v pozdější fázi řízení. To platí i nadále, přičemž samozřejmostí musí být jednoznačnost a patřičná (přiměřená) srozumitelnost projevu svědomí dané osoby.“*

31. K otázce společenských dopadů, které může akceptování výhrady svědomí v konkrétním případě mít, Ústavní soud v bodě 47 citovaného nálezu uvedl: *„Konečně pak společenské dopady výhrady světského svědomí, má-li být akceptována, nesmí, při veškerém respektu k autonomii projevu vůle, extrémně vybočovat ze sféry legitimních cílů, jimiž se relevantní oblast práva vyznačuje. Konkrétně to zde mj. znamená, že musí zůstat zohledněna žádoucí míra proočkovanosti obyvatelstva proti přenosným nemocem. S poskytnutou výjimkou nesmí být spojovány závěry, jež by jí umožnily změnit se v pravidlo.“* Krajský soud v tomto ohledu zohlednil společenský zájem na ochraně před výskytem epidemií nakažlivých chorob, který je zcela legitimní, jak ostatně uvedl již Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 19/14: *„Jedním z uznaných legitimních cílů je ochrana zdraví, přičemž při povinné vakcinaci nejde jen o v zásadě plošné očkování osob ex lege, ale též zprostředkovaně o ochranu těch fyzických osob před infekcí přenosné nemoci,*

jež z různých důvodů očkované nebyly.“ Z argumentace správních orgánů i tohoto nálezu Ústavního soudu je zřejmé, že příznivý účinek očkování (tedy účinná ochrana před epidemiemi infekčních chorob) je spojen s vysokou mírou proočkovanosti obyvatelstva. Vzhledem k tomu, že se jedná o statistickou hodnotu vycházející z vysokých počtů dětí, které se očkování podrobují, má krajský soud za to, že pokud v individuálním případě žalobců 1 a 2 a jejich dcery bude od očkování upuštěno, nenaruší to podstatným způsobem tuto hodnotu podmiňující žádoucí účinek očkování. Při respektování přísných podmínek stanovených Ústavním soudem má soud za to, že by případy rodičů, kteří by mohli odepřít splnění povinnosti podrobit své děti očkování, neměly nabýt masového charakteru, resp. by neměly mít za následek snížení úrovně proočkovanosti pod kritickou úroveň. Pokud by takové nebezpečí reálně hrozilo a bylo přesvědčivě doloženo, mohlo by být zohledněno právě při posuzování této poslední podmínky pro akceptování světské výhrady svědomí, což však nebylo v nyní posuzovaném případě jakkoliv ze strany správních orgánů doloženo. Argumentace žalovaného, v níž poukazuje na skutečnost, že klesá proočkovanost, narůstá výskyt dříve účinně očkováním kontrolovaných infekčních onemocnění a odložení vakcinace může vyústit ve více nežádoucích účinků vakcíny, nevyvrací závěr zdejšího soudu, že žalobci naplnili podmínky oprávněnosti světské výhrady svědomí, nemohou tak být za své jednání (odmítnutí očkování jejich dcery) trestáni. Krajský soud se v tomto ohledu domnívá, že drtivá většina rodičů se zachová rozumně a zodpovědně a své děti očkování podrobí při vědomí všech kolektivních i individuálních výhod s tím spojených, které podle konsenzuálního názoru odborníků převažují nad možnými riziky. Tomuto závěru nasvědčuje i chování většiny rodičů v zemích, kde není uzákoněna povinnost podrobit se očkování, avšak drtivá většina rodičů děti přesto očkovat nechává, takže příznivý účinek očkování v rámci celé společnosti je zachován. Krajský soud proto uzavírá, že i čtvrtá podmínka stanovená Ústavním soudem byla splněna, tj. že ani společenské dopady zohlednění sekulární výhrady svědomí v tomto konkrétním případě nevylučují.

32. Zdejší soud poznamenává, že správní orgány tedy musí v souladu s principem proporcionality poměřovat na jedné straně kvalitu a přesvědčivost tvrzení žadatele uplatňující výhradu svědomí vůči maximálně akcentovanému zájmu společnosti na ochraně veřejného zdraví. Tomuto však správní orgány v nyní projednávané věci nedostály, neboť nebyly vůbec ochotny připustit, že by se měly mimo sankční řízení takovými tvrzeními nad rámec výjimek v ZOVZ zabývat, a to při zohlednění všech individuálních okolností posuzovaného případu, nikoliv se soustředit toliko na obecnou a od konkrétního případu odosobněnou argumentaci. Zbývá tedy uzavřít, že v nyní posuzovaném případě byly navzdory závěrům vyplývajícím z napadených správních rozhodnutí splněny všechny Ústavním soudem stanovené podmínky pro akceptování světské výhrady svědomí žalobců a upuštění od vynucení povinného očkování jejich nezletilé dcery uložením pokuty. V posuzované věci není pochyb o tom, že žalobci odmítli očkování své nezletilé dcery právě proto, že se v rámci své rodičovské odpovědnosti snaží podle svého svědomí a přesvědčení pokud možno co nejlépe dbát o její zájmy a vývoj, přičemž, jak již bylo opakovaně uvedeno, toto přesvědčení žalobců je natolik silné, konstantní a odůvodněné, že naplňuje podmínky oprávněnosti světské výhrady svědomí s příslušnými důsledky z toho plynoucími ve vztahu k relevantní právní

úpravě. Svá tvrzení o klesající „proočkovanosti“, nárůstu výskytu infekčních onemocnění a větší pravděpodobnosti nežádoucích účinků vakcinace při její pozdější aplikaci žalovaný nijak nedoložil a soud se jimi proto nezabýval

33. Nad rámec všeho výše uvedeného však krajský soud považoval za nutné zmínit, že tvrzení zakládající takovou ústavně garantovanou výjimku založenou na sekulární (či náboženské) výhradě svědomí musí být mimořádně závažná, vztahující se k danému jedinci, dostatečně určitá a prokázaná. Musí se tedy jednat o natolik silné argumenty, na jejichž základě by aplikace ustanovení ZOVZ byla v daném případě protiústavní. Příliš široký výklad a aplikace práva projevovat sekulární výhradu svědomí (či náboženské vyznání) by mohly vést k rozkladu systému povinného očkování a v důsledku toho být hrozbou pro zdraví zejména těch dětí a dospělých, kteří se ze zdravotních důvodů nemohou prostřednictvím vakcinace proti daným onemocněním bránit.

VII. Závěr a náklady řízení

34. Optikou shora učiněného náhledu je proto zřejmé, že soudu nezbylo, než napadené rozhodnutí zrušit podle ustanovení § 78 odst. 1 s.ř.s. a věc vrátit žalovanému k dalšímu řízení, ve kterém bude správní orgán vázán právním názorem zdejšího soudu podle ustanovení § 78 odst. 5 s.ř.s.
35. Výrok o nákladech řízení má oporu v ustanovení § 60 odst. 1 s.ř.s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Úspěšným žalobcům přísluší právo na náhradu nákladů řízení spočívající v náhradě nákladů za právní zastoupení advokátem a za zaplacený soudní poplatek. Z obsahu soudního spisu vyplývá, že žalobcům 1 a 2 vznikly náklady ve výši 3 000,- Kč za zaplacený soudní poplatek. Dále se jednalo o náklady právního zastoupení podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, v platném znění, a to odměnu advokáta (tarifní hodnota dle ustanovení § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu), když právní zástupkyně žalobců učinila u každého ze žalobců 3 úkony právní služby obecně po 3 100,- Kč dle ustanovení § 11 odst. 1 advokátního tarifu (převzetí právního zastoupení, sepsí žaloby a sepsí repliky), a dále 3 x režijní paušál po 300,- Kč dle ustanovení § 13 advokátního tarifu. Šlo o společné úkony při zastupování dvou a více osob, a proto náleží právní zástupkyni za každou takto zastupovanou osobu mimosmluvní odměna snižovaná o 20 % (ustanovení § 12 odst. 4 advokátního tarifu). V posuzovaném případě tedy činila sazba mimosmluvní odměny 2 480,- Kč za úkon u každé osoby. Celkem by žalobcům 1 a 2 náležela náhrada nákladů spočívající ve třech úkonech po 2 480,- Kč za jeden úkon, částka k úhradě hotových výdajů za tři úkony, tj. 900,- Kč, a dále uhrazený soudní poplatek ve výši 3 000,- Kč. S ohledem na tři úkony právní služby v případě žalobců 1 a 2 by poté každému z nich příslušela náhrada nákladů v celkové výši 11 340,- Kč. Žalobkyni 3 by náležela náhrada nákladů spočívající ve třech úkonech po 2 480,- Kč za jeden úkon a částka k úhradě hotových výdajů za tři úkony, tj. 900,- Kč. S ohledem na tři úkony právní služby v případě žalobkyně 3 by jí příslušela náhrada nákladů v celkové výši 8 340,- Kč.

36. Soud proto rozhodl tak, jak je uvedeno ve výrokové části tohoto rozsudku.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 22. července 2021

JUDr. Petr Polách, v.r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
K. M.